

Streszczenie popularnonaukowe

Transport niewątpliwie jest tym elementem ludzkiej aktywności, który stanowi jedną z podstaw kultury i cywilizacji. Przewóz dóbr i ludzi rzutuje nie tylko na gospodarkę, ale również na szereg innych aspektów życia, jak choćby ruchliwość ludzi, związany z nią transfer myśli i idei, czy działania polityczne, które przecież w dobie przednowoczesnej – epoce nieznającej internetu, telefonu ani nawet telegrafu – zależały w zupełności od przewozu informacji i osób. Tak więc badania nad transportem wypada zaliczyć do badań odnoszących się do w istocie „bazowych” aspektów kultury ludzkiej.

Celem projektu pt. „Koszty transportu lądowego i śródlądowego w strefie bałtyckiej w XIV–XVI wieku” jest takie przebadanie materiałów źródłowych pochodzących z obszarów południowo-wschodnich pobrzeży strefy bałtyckiej, które dostarczyłyby danych niezbędnych do analizy trzech zasadniczych kwestii. Pierwszą z nich jest pytanie, jaka była wysokość kosztów lądowych i śródlądowych przewozów dóbr oraz ludzi w okresie XIV–XVI w. i jakim ulegała ona zmianom? Czym zmiany w kosztach przewozu wozami, saniami, łodziami i statkami rzeczными były powodowane? Jak się miały koszty transportu lądowego do kosztów przewozów śródlądowych między tymi samymi punktami wyjściowymi i docelowymi? Kolejną kwestią badaną w projekcie pod uwagę będzie stosunek wysokości kosztów przewozu do wartości dóbr transportowanych. I w tym przypadku chodzi o ustalenie, jakiego rodzaju zależności występowały na tym polu i od czego one zależały. Niemniej ważnym aspektem badań będzie wreszcie poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o zależność cen transportu poszczególnych typów dóbr oraz ludzi od rodzaju transportu i różnorodnych okoliczności, w jakich on się odbywał. W tej grupie czynników uwzględnione zostaną: długość trwania przewozu, dystans, na jakim odbywa się przewóz, pora roku, realizator transportu, osoba bądź osoby tudzież instytucja zlecająca przewóz.

Badania pomyślane są w oparciu o źródła pisane wytworzone jako zapisy użytkowe przez różne instytucje i osoby. Najważniejszą kategorię źródeł stanowią różnego rodzaju zapisy rachunkowe, często zebrane później w osobne księgi rachunkowe, które powstawały w badanym okresie jako efekt codziennej działalności władz miejskich oraz kupców działających jako osoby prywatne. Zapisy źródłowe tego rodzaju zawierają znaczną ilość powtarzalnych informacji dotyczących różnego rodzaju wydatków, w tym także łożonych na przewozy lądowe i śródlądowe. Dokładna analiza tego rodzaju źródeł umożliwia zebranie danych, które następnie mogą być analizowane przy zastosowaniu metod ilościowych, w tym również statystycznych.

W rezultacie tak skonceptualizowanych badań powinien zostać uzyskany w miarę całościowy, a przede wszystkim miarodajny obraz wysokości kosztów transportu lądowego i śródlądowego w strefie bałtyckiej między XIV a XVI stuleciem i ich różnorodnych uwarunkowań. Pozyskana wiedza sama w sobie będzie istotnym wkładem w rozwój badań historycznych nad gospodarką strefy hanzeatyckiej. Powinna również stanowić wartościowy materiał porównawczy z jednej strony względem podobnych danych w odniesieniu do innych regionów i stref europejskich we wspomnianym okresie, z drugiej zaś w odniesieniu do transportu morskiego tak w strefie bałtyckiej, jak i w innych strefach.